VIANOČNÉ OBDOBIE S EVANJELIOM PODĽA MATÚŠA
(1. - 3. kapitola)

Komentár k biblickým textom

(pripravil František Trstenský)

Milí bratia a sestry, milí priatelia,

keď si sadáme za štedrovečerný stôl, lámeme oblátky a dávame medom krížik na čelo tým, ktorých máme radi, tušíme, že sa stávame súčasťou niečoho veľkého. Jestvujú snahy premenovať sviatok narodenia Krista na „sviatky zimy, sviatky rodiny, sviatky pokoja“ a pod., len aby sme slovo „Ježiš“ a „Kristus“ nemuseli vziať do úst. Je to snaha zabaliť do ligotavého pozlátka politicky korektné, nič nehovoriace vyjadrenia. To ale nie je podstatou Vianoc. Boží Syn pred viac ako 2000 rokmi vstúpil do konkrétnosti ľudstva. Narodil sa židovskej žene Márii z Nazareta, narodil sa v konkrétnom období Rímskej ríše za vlády cisára Augusta, v konkrétnom mestečku Betlehem, keď túto časť rímskej provincie dostal na starosť kráľ Herodes Veľký. **Aj naša viera má byť konkrétna, živá a viditeľná v tých podmienkach, v ktorých práve teraz žijeme.**

Ústrednou postavou vianočných textov je Ježiš Kristus. V Matúšovi stojí v popredí vianočných rozprávaní Jozef a evanjelista všetko podáva z jeho pohľadu. Chce nám tým odkázať, aby sme ho nasledovali a boli blízko Božieho Syna ako on. Do popredia vystupuje predovšetkým Jozefova dôvera a poslušnosť Božím príkazom. **Vyprosujme si aj my túto dôveru a poslušnosť Pánovi a jeho slovu.** Úmyselne to pripomínam, lebo Svätý Otec František 8. decembra 2020 vyhlásil **mimoriadny Rok sv. Jozefa, ktorý potrvá do 8. decembra 2021.**

Prečítajte si sústredene počas vianočného obdobia evanjeliové úryvky o Ježišovom narodení a o začiatku jeho účinkovania. Rozprávajte sa o Ježišovi a modlite sa k nemu vo Vašej domácnosti. Nech tieto komentáre sú pre Vás pomôckou. Skúste si pravdivo odpovedať na nasledujúcu otázku: »S ktorými reakciami a postojmi spomedzi tých, čo sa spomínajú v súvislosti s prvými Vianocami, sa chcem v živote stotožniť?«

Požehnané sviatky narodenia Božieho Syna!

1. KAPITOLA [1]Rodokmeň Ježiša Krista, syna Dávidovho, syna Abrahámovho. [2]Abrahám mal syna
Izáka, Izák Jakuba, Jakub Júdu a jeho bratov, [3]Júda Faresa a Záru z Tamary. Fares mal syna Ezroma, Ezrom
Arama. [4]Aram mal syna Aminadaba, Aminadab Násona, Náson Salmona. [5]Salmon mal syna Bóza
z Rachaby, Bóz Obeda z Rút, Obed Jesseho [6]a Jesse kráľa Dávida.

Dávid mal syna Šalamúna z Uriášovej ženy. [7]Šalamún mal syna Roboama, Roboam Abiáša, Abiáš
Azu, [8]Aza Jozafata, Jozafat Jorama, Joram Oziáša. [9]Oziáš mal syna Joatama, Joatam Achaza, Achaz
Ezechiáša. [10]Ezechiáš mal syna Manassesa, Manasses Amona, Amon Joziáša, [11]Joziáš Jechoniáša a jeho
bratov za babylonského zajatia. [12]Po babylonskom zajatí Jechoniáš mal syna Salatiela, Salatiel
Zorobábela, [13]Zorobábel Abiuda, Abiud Eliakima, Eliakim Azora. [14]Azor mal syna Sadoka, Sadok Achima,
Achim Eliuda. [15]Eliud mal syna Eleazara, Eleazar Matana, Matan Jakuba. [16]Jakub mal syna Jozefa, manžela
Márie, z ktorej sa narodil Ježiš, nazývaný Kristus. [17]Všetkých pokolení od Abraháma po Dávida bolo
štrnásť, od Dávida po babylonské zajatie štrnásť a štrnásť od babylonského zajatia po Krista.

KOMENTÁR: *Pán Ježiš nie je synom ani Abraháma a ani Dávida v biologickom zmysle. Dávid chronologicky asi 1000 rokov pred Kristom, pred ním sa nachádza ešte patriarcha Abrahám (žil okolo roku 1800 pred Kristom). Ježiš je ich synom čo do prisľúbení, ktoré Boh dal izraelskému národu, ktoré teraz jeho Syn prichádza naplniť.*

V rodokmeni nejde o nudný výpočet mien. Každé meno skrýva konkrétnu ľudskú osobu, jej život, úspechy, pády, tajomstvá. Pre lepšie pochopenie uvediem príklad z našich cintorínov. Za každým menom na náhrobnom kameni je konkrétny ľudský život. Poznať svoju minulosť znamená vedieť, kam človek patrí, na akých hodnotách vyrástol. V židovstve rodokmeň predstavuje účasť na požehnaní, ktoré Boh prisľúbil praotcom. S praotcom Abrahámom aj my, kresťania, zdieľame tú istú vieru, dejiny a prisľúbenia. Pán Ježiš je naplnením týchto prisľúbení.

Rodokmeň odráža vtedajšie myslenie, keď spoločnosť bola postavená na otcovi ako hlave rodiny. Odovzdávanie práv sa dialo „cestou otca." V rodokmeni nejde len o odovzdávanie života, ale aj o odovzdanie viery a zachovánie Božích prikázaní. Na to by nemali zabúdať ani dnešní rodičia. Ich úlohou nie je len postarať sa o ďalšie potomstvo, ale aj odovzdať svojim deťom vieru.

V rodokmeni Matúšovho evanjelia je tento patriarchálny model porušený jediný raz práve v prípade Ježiša Krista, keď čítame: „Jakub mal syna Jozefa, manžela Márie, z ktorej sa narodil Ježiš, nazývaný Kristus." (Mt 1, 16) Ak by evanjelista chcel zachovať tú istú štruktúru, napísal by »Jozef mal syna Ježiša...« Evanjelista to však nenapísal úmyselne, lebo chcel zdôrazniť, že Ježiš nie je biologickým synom Jozefa. V texte je Jozefovi odňaté sloveso vyjadrujúce splodenie a priradené Márii. Ježiš sa narodil z Márie. Jeho otcom je Boh. O pár riadkov je to priamo potvrdené slovami anjela, ktoré určil Jozefovi: „…lebo to, čo sa v nej počalo, je z Ducha Svätého." (Mt 1, 20)

Prečo evanjelista rozložil rodokmeň podľa čísla 14? Matúš vychádzal z číselnej hodnoty hebrejského mena Dávid, keďže Kristus je na začiatku označený ako Dávidov syn (porov. Mt 1, 1) a Betlehem bol rodným mestom Dávida. V hebrejskej abecede majú písmená aj číselnú hodnotu. Meno Dávid (v hebrejčine DWD) má číselnú hodnotu 14 (dalet = 4, waw = 6, dalet = 4).

POZORNÉ OKO: Všimli ste si, že v Ježišovom rodokmeni sa spomínajú štyri starozákonné ženy? Skúste si pozrieť v Svätom písme ich príbehy. Premýšľajte, prečo Matúšovo evanjelium kladie do Kristovho rodokmeňa tieto ženy, keď je množstvo iných žien s lepšou minulosťou. Kristus vstúpil do dejín židovského národa, aj do našich dejín, ktoré sa stávajú jeho vlastnými dejinami. Rodokmeň je podivný výber mužov a žien, vznešených aj chudobných, skorumpovaných aj svätých, aby Boh v nich pôsobil. Lekára predsa nepotrebujú zdraví, ale chorí. Boh v Ježišovi dáva nádej každému. Neprichádza iba k niektorým. Nech nás to vedie k odvahe meniť svoje životy, aby sme mu umožnili dotknúť sa aj nás.

«««««»»»»»

[18]S narodením Ježiša Krista to bolo takto: Jeho matka Mária bola zasnúbená s Jozefom. Ale skôr, ako
by boli začali spolu bývať, ukázalo sa, že počala z Ducha Svätého. [19]Jozef, jej manžel, bol človek
spravodlivý a nechcel ju vystaviť potupe, preto ju zamýšľal potajomky prepustiť. [20]Ako o tom uvažoval,
zjavil sa mu vo sne Pánov anjel a povedal: „Jozef, syn Dávidov, neboj sa prijať Máriu, svoju manželku, lebo
to, čo sa v nej počalo, je z Ducha Svätého. [21]Porodí syna a dáš mu meno Ježiš; lebo on vyslobodí svoj ľud
z hriechov." [22]To všetko sa stalo, aby sa splnilo, čo Pán povedal ústami proroka: [23]*„Hľa, panna počne
a porodí syna a dajú mu meno Emanuel,"* čo v preklade znamená: Boh s nami. [24]Keď sa Jozef prebudil,
urobil, ako mu prikázal Pánov anjel, a prijal svoju manželku. [25]Ale nepoznal ju, kým neporodila syna; a dal
mu meno Ježiš.

KOMENTÁR: *Jozef bol zasnúbený s Máriou. Už zasnúbenie znamenalo, že po právnej stránke sa Mária považovala za jeho manželku, hoci ešte nebývali spolu. Asi po roku od zasnúbenia prebehol sobáš, po ktorom už manželia bývali spolu. Panenstvo pred manželstvom sa počítalo za samozrejmosť. Manželstvo sa považovalo za sväté a nedotknuteľné. Aby sa zistil skutočný stav a dala sa odpoveď o vine alebo nevine ženy, bol potrebný súdny proces. Jozef si však nevybral toto riešenie. Matúš uvádza, že sa rozhodol Máriu prepustiť potajomky. Nechcel ju vystaviť potupe a výsmechu, lebo svojej manželke napriek svojim pochybnostiam, veril. Boh tomuto Jozefovmu čistému zmýšľaniu vyšiel na pomoc a zjavil mu tajomstvo Máriinho materstva.*

Určite ste si všimli, že sa vlastne hovorí o dvoch menách: Ježiš a Emanuel. Iste, pozemské meno Božieho Syna bolo Ježiš. Matúš chce ukázať aj na naplnenie jeho poslania na zemi. Novonarodené dieťa bude Ježiš = Boh je spása a Emanuel = Boh s nami. Na konci Matúšovho evanjelia zaznie ešte raz uistenie: „A hľa, ja som s vami…“ (Mt 28, 20) Celé evanjelium Matúš vložil do tohto povedomia Božej blízkosti, ktorý chce byť súčasťou nášho života.

POZORNÉ OKO: V biblickom význame sloveso „poznať“ je synonymom sexuálneho spojenia muža a ženy. Znamenalo by to snáď, že Jozef po panenskom počatí Ježiša bez jeho prispenia mal s Máriou ďalšie deti, ktoré sa zrodili prirodzenou cestou? Citát je potrebné správne chápať v zmysle hebrejského štýlu vyjadrovania. Nachádzame ho aj v Starom zákone pri Michol, manželke kráľa Dávida, o ktorej sa uvádza, že *„nemala deti až do dňa svojej smrti“.* (2 Sam 6, 23) Z textu je logické, že po svojej smrti Michol už nemala žiadne deti. Svätopisec sa týmto vyjadrením zameral na fakt, že Michol nemala ďalšie deti. Evanjelista Evanjelista Matúš použil podobné spojenie, aby zdôraznil zázračné panenské počatie Ježiša Krista z Márie mocou Ducha Svätého. Spojkou „kým“ chce výslovne zdôrazniť, že počas celého Máriinho tehotenstva je Jozefovo otcovstvo úplne vylúčené. Vôbec to neznamená, že potom by mali spolu nejaké deti. Katolícka cirkev vyznáva ustavičné panenstvo Panny Márie.

«««««»»»»»

2. KAPITOLA 1Keď sa za čias kráľa Herodesa v judejskom Betleheme narodil Ježiš, prišli do
Jeruzalema mudrci od východu 2a pýtali sa: „Kde je ten novonarodený židovský kráľ? Videli sme jeho
hviezdu na východe a prišli sme sa mu pokloniť.“ 3Keď to počul kráľ Herodes, rozrušil sa a celý Jeruzalem
s ním. 4Zvolal všetkých veľkňazov a zákonníkov ľudu a vyzvedal sa od nich, kde sa má narodiť
Mesiáš. 5Oni mu povedali: „V judejskom Betleheme, lebo tak píše prorok: 6*»A ty, Betlehem, v judejskej
krajine, nijako nie si najmenší medzi poprednými mestami Judey, lebo z teba vyjde vojvoda,
ktorý bude spravovať môj ľud, Izrael.«“* 7Tu si dal Herodes potajomky zavolať mudrcov a podrobne sa ich
povypytoval, kedy sa im zjavila hviezda. 8Potom ich poslal do Betlehema a povedal: „Choďte a dôkladne
sa vypytujte na dieťa. Keď ho nájdete, oznámte mi, aby som sa mu aj ja šiel pokloniť.“ 9Oni kráľa vypočuli
a odišli. A hľa, hviezda, ktorú videli na východe, išla pred nimi, až sa zastavila nad miestom, kde bolo
dieťa. 10Ako zbadali hviezdu, nesmierne sa zaradovali. 11Vošli do domu a uvideli dieťa s Máriou, jeho
matkou, padli na zem a klaňali sa mu. Potom otvorili svoje pokladnice a dali mu dary: zlato, kadidlo
a myrhu. 12A keď vo sne dostali pokyn, aby sa nevracali k Herodesovi, inou cestou sa vrátili do svojej
krajiny.

KOMENTÁR: *Sväté písmo na označenie mudrcov používa grécky výraz mágoi – mágovia. Mágovia boli kňazmi v Perzskej ríši. Ich úlohou bolo vysvetľovať sny, vynikali múdrosťou, venovali sa astronómii a pozorovali hviezdy. Nebeské úkazy nepovažovali za náhodne, ale videli v nich znamenia určitých udalostí. Keďže dnes sa, žiaľ, slovo mág spája viac s čarodejníctvom a s pojmom čarodejník, v slovenskom Svätom písme prekladáme tento výraz slovom „mudrc“.*

Príchod mudrcov do Betlehema nenastal okamžite. Z časového hľadiska to mohlo byť s odstupom roku, možno roku a pol od Ježišovho narodenia. Prišli najskôr do Jeruzalema k Herodesovi a potom zamierili do Betlehema. Podľa evanjelistu Matúša sa Herodes vyzvedal o čase, kedy sa im zjavila hviezda, aby mohol vypočítať približný vek narodeného dieťaťa Ježiša a zakročiť. Preto prikázal, aby vojaci pozabíjali chlapcov mladších ako dva roky.

Sväté písmo nespomína počet mudrcov, ktorí sa prišli pokloniť Ježišovi. Odkiaľ sa zobrala myšlienka, že boli traja? Číslo tri zrejme súvisí s počtom darov, ktoré mudrci priniesli: zlato, kadidlo a myrhu. Postavám mudrcov boli postupne pridelené mená Gašpar, Melicher a Baltazár, ale tak počet, ako aj ich mená pochádzajú až zo stredovekých legiend. Pri požehnaní našich príbytkov sa nad dvere píše nápis C+M+B. Sú to iniciály latinských mien Caspar, Melchior a Balthasar, čím sa podporuje obľúbená stredoveká legenda o menách mudrcov. Dnes sa viac uprednostňuje vysvetlenie, že ide o prvé písmená latinskej prosby Christus Mansionem Benedicat – Kristus nech žehná tento príbytok.

V daroch zlata, kadidla a myrhy vidíme odkaz na tri tajomstvá Krista: zlato – jeho kráľovskú hodnosť a rýdzu čistotu, kadidlo – jeho Božie synovstvo, myrha – jeho smrť na kríži a pochovanie. Slovenský text hovorí o dare kadidla, čo je preklad gréckeho slova líbanos. Išlo o živicu stromu, ktorá mala silnú aromatickú vôňu. Používala sa pri liturgii ako vonná látka, ktorá sa sypala na oltár s rozpálenými uhlíkmi. Myrha mala horkastú vôňu. Pre svoje dezinfekčné účinky sa používala pri balzamovaní ľudského tela. Pri vkladaní do hrobu pomazali Ježišovo telo vzácnymi masťami, medzi nimi aj myrhou.

POZORNÉ OKO: V Matúšovom evanjeliu napočítame asi 42 výslovných citácií zo Starého zákona. Skúste popočítať citácie, ktoré sa nachádzajú v týchto troch kapitolách. Z akých kníh pochádzajú? Starozákonné texty boli aj pre prvé kresťanské spoločenstvá normou, Božím slovom, ktoré sa naplnilo v osobe Krista. Preto jeho citovanie slúži na potvrdenie pravdivosti novozákonných udalostí. Matúš sa vyznačuje výbornou znalosťou Svätého písma, o ktorú by sme sa mali usilovať aj my. Citácie sú potvrdením, že Boh je verný svojim prisľúbeniam, ktoré sa napĺňajú práve teraz v osobe Ježiša Krista. Nejde teda o nejakú náhodou, ale naplnenie Božieho plánu záchrany ľudstva.

«««««»»»»»

13Po ich odchode sa Jozefovi vo sne zjavil Pánov anjel a povedal: „Vstaň, vezmi so sebou dieťa i jeho
matku, ujdi do Egypta a zostaň tam, kým ti nedám vedieť, lebo Herodes bude hľadať dieťa, aby ho
zmárnil.“ 14On vstal, vzal za noci dieťa i jeho matku a odišiel do Egypta. 15Tam zostal až do Herodesovej
smrti, aby sa splnilo, čo povedal Pán ústami proroka: *„Z Egypta som povolal svojho syna.“* 16Keď Herodes
zbadal, že ho mudrci oklamali, veľmi sa rozhneval a dal povraždiť v Betleheme a na jeho okolí všetkých
chlapcov od dvoch rokov nadol, podľa času, ktorý zvedel od mudrcov. 17Vtedy sa splnilo, čo povedal
prorok Jeremiáš: 18*„V Ráme bolo počuť hlas, nárek a veľké kvílenie: Ráchel oplakáva svoje deti a odmieta
útechu, lebo ich niet.“*
19Po Herodesovej smrti sa Pánov anjel zjavil vo sne Jozefovi v Egypte 20a povedal mu: „Vstaň, vezmi so
sebou dieťa i jeho matku a choď do izraelskej krajiny. Tí, čo striehli na život dieťaťa, už pomreli.“ 21On
vstal, vzal dieťa i jeho matku a vrátil sa do izraelskej krajiny. 22Ale keď sa dopočul, že v Judei kraľuje
Archelaus namiesto svojho otca Herodesa, bál sa ta ísť. Varovaný vo sne, odobral sa do galilejského
kraja. 23Keď ta prišiel, usadil sa v meste, ktoré sa volá Nazaret, aby sa splnilo, čo predpovedali proroci:
„Budú ho volať Nazaretský.“

KOMENTÁR: *V detstve pri počúvaní evanjeliových textov som sa pri Herodesovom mene strácal. V Novom zákone sa toto meno uvádza až 43-krát, ale nejde vždy o jednu a tú istú postavu. To som vtedy nevedel. Popri Herodesovi Veľkom z nášho vianočného rozprávania sa vo Svätom písme spomínajú aj jeho potomci, ktorí mali rovnaké „prímenie“. Herodes Antipas (Mt 14,1), Herodes Archelaus (Mt 2, 22) a Herodes Filip (Lk 3, 1) boli synmi Herodesa Veľkého, medzi ktorých Rimania po smrti ich otca rozdelili kráľovstvo. Herodes Agrippa I. (Sk 12, 1) bol vnukom a Herodes Agrippa II. (Sk 25,26) pravnukom Herodesa Veľkého.Teraz savšak sústreďme na prvého z nich, Herodesa Veľkého, ktorému Matúš osobitným spôsobom venuje 2. kapitolu svojho evanjelia. Herodes sa narodil v roku 74 pred Kr. v Idumei (územie južne od Judska). K moci sa dostal vďaka dobrým vzťahom s Rimanmi, ktorí od roku 63 pred Kr. ovládali územie Palestíny. Rímsky senát mu v roku 40 pred Kr. udelil titul kráľ a postupne mu dal do správy územie Judska, Samárie a Galiley. Keď teda do Jeruzalema prišli mudrci od východu s otázkou: „Kde je ten novonarodený židovský kráľ?“ (Mt 2, 1 - 2), Herodes sa potreboval Ježiša zbaviť. Krutosť, s ktorou evanjelista Matúš vykresľuje Herodesa, zapadá do charakteristiky, ktorú o jeho osobe potvrdzujú aj mimobiblickí autori. Jozef Flávius spomína, že posledné mesiace života Herodes trpel veľkými bolesťami, mal žalúdočné vredy, nohy naliate vodou a kŕče po celom tele. Medzi ľuďmi sa hovorilo, že Boh ho takto potrestal za jeho veľkú bezbožnosť. Zomrel v Jerichu a bol pochovaný v pevnosti Herodion neďaleko Betlehema.*

Boží Syn nevstúpil do idylického nekonfliktného sveta. Potreboval by bezchybný dokonalý svet vykúpenie? Boh sa stal človekom, aby násilie, nenávisť a smrť prijal a zažil „na vlastnej koži“. Odpoveď na otázku, prečo to vôbec Boh urobil, nachádzame v Jánovom evanjeliu 3, 16: „Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna...“

POZORNÉ OKO: Evanjelista Matúš uvádza, že Jozef ochránil život dieťaťa Ježiša a jeho matky útekom do Egypta. V tom čase o šesť mesiacov starší Ján Krstiteľ, ktorý sa narodil neďaleko Betlehema v *„istom judejskom meste v hornatom kraji“,* (porov. Lk 1,39) bol taktiež v ohrození života. Evanjeliové texty však nehovoria, akým spôsobom sa zachránil. Apokryfný spis *Proto-Jakubovo evanjelium* (vzniklo okolo roku 150 po Kr.) venuje tejto téme pozornosť a hovorí, že matka Alžbeta vzala malého Jána a pred vojakmi sa ukryli v pukline skaly, ktorú jej ukázal Pánov anjel. Pri svojej púti do Svätej zeme v roku 1330 Giovanni Fedanzola z talianskej Perugie spomína, že v mestečku Ain Karem je kostol, v ktorom si pútnici uctievajú nielen evanjeliovú udalosť návštevy Panny Márie u svojej príbuznej Alžbety, ale aj skalu záchrany Alžbety a Jána. V roku 1679 odkúpili toto miesto františkáni. V rokoch 1939-1940 nechali postaviť nový kostol podľa predlohy známeho talianskeho architekta Antonia Barluzziho, ktorý navštevujú pútnici dodnes.

«««««»»»»»

3. KAPITOLA [1]V tých dňoch vystúpil Ján Krstiteľ a hlásal v judejskej púšti: [2]„Robte pokánie, lebo sa
priblížilo nebeské kráľovstvo.“ [3]To o ňom povedal prorok Izaiáš: *„Hlas volajúceho na púšti: »Pripravte
cestu Pánovi, vyrovnajte mu chodníky!«“* [4]Ján nosil odev z ťavej srsti a okolo bedier kožený opasok.
Potravou mu boli kobylky a lesný med. [5]Vtedy prichádzal k nemu Jeruzalem a celá Judea i celé okolie
Jordánu. [6]Vyznávali svoje hriechy a dávali sa mu krstiť v rieke Jordán.

KOMENTÁR: *Jan Krstiteľ sa narodil do kňazskej rodiny Zachariášovi a Alžbete, to znamená, narodil sa v židovskom kmeni Lévi, kde sa kňazstvo dedilo z otca na syna. Jána teda čakalo poslanie kňaza v jeruzalemskom chráme. Boh pre neho určil inú cestu, cestu proroka. Boh si ho ešte v lone matky vyvolil, tak začína Kniha proroka Jeremiáša, aby nešiel kňazskou cestou, ale aby sa stal prorokom.*

Miesto Jánovho účinkovania je veľmi symbolické. Je to v blízkosti rieky Jordán. Nie je to len z praktických dôvodov, lebo potreboval vodu, aby krstil, ale Jordán má svoj duchovný význam pre dejiny Izraela. Ján účinkuje na mieste v blízkosti Jericha, kde pred niekoľkými storočiami prešiel izraelský národ do zasnúbenej krajiny. Bolo to po 40-tich rokoch putovania púšťou a vstup do prisľúbenej krajiny znamenal nový začiatok pre národ. Mojžiš neprekročil rieku Jordán. Zostal na moabských stepiach. Národ voviedol Jozue. Teraz istým spôsobom zostáva pri Jordáne Ján Krstiteľ a začína účinkovať Ježiš. Jeho meno sa po hebrejsky povie Ješua - Boh je spása. Rovnako sa po hebrejsky povie aj Jozue.

POZORNÉ OKO: Ján účinkoval v Palestíne, ktorá bola v 1. storočí pod nadvládou Rímskej ríše s rozšíreným kultom cisára (osoba cisára požívala takmer božskú úctu). V tomto prostredí Ján pripravoval ľud na príchod iného kráľovstva – kráľovstva Boha – a ponúkol iné videnie moci: založené nie na nadvláde a vykorisťovaní, ale na odpustení a pokání ponúknutom všetkým. Jeho osoba a posolstvo boli také silné, že blízke i vzdialené obyvateľstvo zanechávalo svoje pohodlné príbytky a prichádzalo za ním na púšť. Pamätajme, že Jánov krst nie je sviatosťou, ale prorockým gestom. Pozostával z dvoch protichodných pohybov – ponorenia a vynorenia, čo symbolizovalo zásadné rozhodnutie človeka - zanechať starý a prijať nový štýl života. Jánova výzva navrátiť sa k Bohu a zmeniť zmýšľanie je platná pre veriacich každej doby. Aj nás by mala inšpirovať, aby sme sa zamysleli, čo nás zotročuje, čo nám nedovoľuje zmeniť sa a vrátiť sa k Bohu.

«««««»»»»»

[7]Keď videl, že aj mnohí farizeji a saduceji prichádzajú k nemu na krst, povedal im: „Hadie plemeno,
kto vám ukázal, ako uniknúť budúcemu hnevu!? [8]Prinášajte teda ovocie hodné pokánia! [9]Nenazdávajte sa,
že si môžete povedať: »Naším otcom je Abrahám!« – lebo vravím vám: Boh môže Abrahámovi vzbudiť
deti aj z týchto kameňov. [10]Sekera je už priložená na korene stromov. A každý strom, ktorý neprináša
dobré ovocie, vytnú a hodia do ohňa. [11]Ja vás krstím vodou na pokánie, ale ten, čo príde po mne, je
mocnejší, ako som ja. Ja nie som hoden nosiť mu obuv. On vás bude krstiť Duchom Svätým
a ohňom. [12]V ruke má vejačku, vyčistí si humno, pšenicu si zhromaždí do sýpky, ale plevy spáli
v neuhasiteľnom ohni.“

KOMENTÁR: *Posolstvo Jána Krstiteľa je spojené predovšetkým s myšlienkou úprimného pokánia a obrátenia. Nie je možné predstaviť si Vianoce bez Adventu a Veľkú noc bez Pôstneho obdobia. Tieto liturgické obdobia nás pripravujú na „niečo“ dôležitejšie, čo nasleduje po nich. Podobne to platí, keď hovoríme o pokání. Pokánie a obrátenie nachádzajú svoje naplnenie v tom, čo skrze ne prichádza. Pokánie nie je cieľom, ale prostriedkom. To je dôležitý rozdiel. V opačnom prípade prostriedky a stimuly nášho pokánia: sviatosť zmierenia, pôst, sebazaprenia, predsavzatia, Pôstne obdobie alebo obdobie Adventu atď. sa stanú iba položkou v tabuľke, do ktorej si zapíšeme: „splnené“ alebo „nesplnené“.*

Jánove stravovacie spôsoby, oblečenie a najmä jeho správanie nie sú také, na aké sme navyknutí my, ľudia etikety, kompromisov a prispôsobivosti. Avšak obrodu spoločnosti a Cirkvi vždy predstavovali ľudia, ktorí boli určitým spôsobom odlišní od ostatných. Odvaha stať sa „divým“ na Jánov spôsob je nevyhnutným prvkom nášho povolania. Pre tých, čo stoja „mimo“ Cirkev, vždy budeme „čudní“ a budú sa na nás pozerať s podozrením. To nie je žiadna tragédia. Sväté písmo o Jánovi hovorí: „Prichádzala k nemu celá judejská krajina i všetci Jeruzalemčania.“ (Mk 1, 5) Odlišovať sa od ostatných neznamená automaticky byť neuznávaný. Práveže ak sú naše správanie a názory pevné, môžeme dosiahnuť viac než nejakým nútením a presviedčaním, aby druhí zmýšľali tak ako my. Advent a Vianoce sú teda obdobím revízie nášho myslenia a konania. Je to o odvažnom rozhodnutí nebáť sa byť jánovsky „iným“ uprostred neustáleho náporu na povrchné prežívanie vianočných sviatkov, ba celého nášho života.

POZORNÉ OKO: Názov „farizeji“ v preklade znamená „oddelení“. Farizeji boli v rámci židovstva 1. storočia náboženskou skupinou, ktorá popri napísanom zákone (napísanej Tóre, v kresťanstve ju nazývame Starý zákon), kládli dôraz na ďalšie predpisy, tzv. ústny zákon (ústnu Tóru). Vytvorili systém 613 zákonov. Z nich bolo 365 zákazov podľa

počtu dní v roku, aby človek vedel, čoho sa má zdržiavať a 248 príkazov podľa kostí v ľudskom organizme, aby človek vedel, čo má konať. Ježiš vyčítal farizejom ich formalizmus a prehnaný dôraz na vonkajšie dodržiavanie rôznych predpisov. Názov „saduceji“ v preklade znamená „spravodliví“. Boli hlavnými protivníkmi farizejov. V Novom zákone často vystupujú spolu s farizejmi, aby pokúšali Ježiša. Saduceji sa pridržiavali iba napísanej Tóry. Na rozdiel of farizejov neverili v existenciu anjelov, vo vzkriesenie tela a v nesmrteľnosť duše.

«««««»»»»»

13Vtedy Ježiš prišiel z Galiley k Jordánu za Jánom, aby sa mu dal pokrstiť. 14Ale Ján mu odporoval
a hovoril: „Ja by som sa mal dať tebe pokrstiť, a ty prichádzaš ku mne?“ 15Ježiš mu však povedal: „Len to
nechaj, lebo sa patrí, aby sme splnili všetko, čo je spravodlivé.“ Potom mu už neodporoval. 16Keď bol Ježiš
pokrstený, hneď vystúpil z vody. Vtom sa mu otvorilo nebo a on videl Božieho Ducha, ktorý ako holubica
zostupoval a prichádzal nad neho. 17A z neba zaznel hlas: „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám
zaľúbenie.“

KOMENTÁR: *Ján sa bráni pokrstiť Ježiša, lebo ho považuje za Mesiáša. Ich vzájomný rozhovor v sebe ukrýva aj odpoveď na otázku, prečo Ježiš vlastne prijíma krst pokánia. Ježiš na Jánovu námietku odpovedá: „Len to nechaj, lebo sa patrí, aby sme splnili všetko, čo je spravodlivé.“ (Mt 3, 15). Ježišov krst je potrebné vnímať ako naplnenie Božej vôle („patrí sa…“). Za pozornosť stojí všimnúť si, že Ježiš hovorí v 1. osobe množného čísla: „aby sme splnili všetko…“ Ján Krstiteľ aj Ježiš sú v službe Božieho plánu. Ježišov krst sa deje preto, aby sa naplnil Boží plán, do ktorého je Ján zapojený. Výraz „spravodlivosť“ je typickým v Matúšovom slovníku a znamená plniť Božiu voľu.*

Matúš uvádza pri Ježišovom krste tri prvky: Otvorenie neba; Duch Svätý ako holubica; Hlas z neba. Otvorenie neba v Svätom písme znamená Božie zjavenie. Nebo je Božím príbytkom. Ježišov krst nie je teda nejakým obyčajným úkonom, veď pred ním sa dávali pokrstiť mnohí a nič podobné sa nestalo. Ježiš je Záchrancom, ktorého poslal Otec, aby nás zachránil.

Obraz holubice ako Ducha Svätého spájali už cirkevní otcovia s obrazom Noeho pri potope sveta. Ako holubica nad vodami potopy priniesla zvesť o pokoji a novom začiatku pre ľudstvo (porov. Gn 8, 11), tak aj Ježišov krst je zvestovaním nového začiatku – príchodu Božieho Syna. Obraz holubice má podobnosť aj so stvorením, keď Duch Boží spočíval nad vodami (Gn 1, 2). Aj v tomto prípade ide o myšlienku nového začiatku. Krst sa tak stáva symbolom nového stvorenia.

V Starom zákone hlas z neba je taktiež znakom Božieho zjavenia a povolania. Aj v tomto zmysle môžeme opäť potvrdiť, že scéna Ježišovho krstu má za úlohu predstaviť Ježiša. Krstom začína jeho verejné účinkovanie, ktoré je od počiatku sprevádzané Božou mocou. Ježiš napĺňa Otcov plán.

POZORNÉ OKO: Ježiš je pri krste označený ako Boží Syn. Matúšovo evanjelium chce, aby Boh bol prvý, kto verejne vyhlási, že Ježiš z Nazareta je jeho Synom: *„Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie.“* (Mt 3, 17) V priebehu stáročí vznikli k tomuto vyjadreniu mylné názory, podľa ktorých sa Ježiš stal Božím Synom až v okamihu krstu. To protirečí samotnému začiatku Matúšovho evanjelia, ktoré predstavuje Ježiša ako Božieho Syna, už keď hovorí o jeho zázračnom narodení. Spojitosť s udalosťou pri Jordáne vidíme aj v príbehu Ježišovho premenenia na vrchu za prítomnosti dvoch Božích mužov – Mojžiša a Eliáša; a troch učeníkov - Petra, Jakuba a Jána. Aj tam hlas z neba potvrdil jedinečný vzťah medzi Bohom – Otcom a Ježišom – Synom: *„Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie; počúvajte ho.“* (Mt 17, 5)

ZVEDAVÉ OTÁZKY

1. Čo v preklade znamená meno Emanuel?
2. Čím bol svätý Jozef voči Ježišovi?
3. Kde sa Ježiš narodil?
4. Aké dary dali Ježišovi mudrci z východu?
5. Do akej krajiny odišla Svätá rodina pred Herodesom?
6. Čím sa živil Ján Krstiteľ na púšti?
7. Z akého materiálu bol odev Jána Krstiteľa?
8. Aký vek mali chlapci, ktorých dal Herodes pozabíjať?
9. Ako sa volá rieka, v ktorej bol pokrstený Pán Ježiš?
10. Ktorého proroka zo Starého zákona vo vzťahu k pôsobeniu Jána Krstiteľa cituje Matúš slovami: „Pripravte cestu Pánovi“?
11. V akej podobe zostúpil Duch Svätý na Pána Ježiša pri jeho krste?
12. Ako sa volal syn Abraháma?
13. Ako sa volal syn Dávida?
14. V akej stavbe pri poklone našli mudrci Svätú rodinu?
15. Čo povedal Pán Ježiš Jánovi Krstiteľovi, keď sa zdráhal ho pokrstiť?
16. Kto oznámil svätému Jozefovi, že jeho manželka Mária bude matkou Božieho Syna?
17. Akým spôsobom sa mudrci dozvedeli, že sa nemajú vrátiť k Herodesovi?
18. Do akého mesta prišli mudrci z východu najskôr hľadať narodeného židovského kráľa?
19. Do akého izraelského kmeňa patril novonarodený Mesiáš?
20. Kto nastúpil na trón v Judsku po smrti Herodesa Veľkého?
21. Ako sa volali štyri ženy zo Starého zákona, ktoré Matúš spomína v rodokmeni Pána Ježiša?
22. Ktorý prorok Starého zákona predpovedal, že Mesiáš sa narodí v Betleheme?
23. Ktorého proroka Starého zákona Matúš spomína pri usmrtení betlehemských chlapcov?
24. Ktorý prorok Starého zákona povedal: „Z Egypta som povolal svojho syna“?
25. Akým symbolickým číslom Matúš rozdelil rodokmeň Pána Ježiša?
26. Aké znamenie priviedlo mudrcov z východu do Svätej zeme?
27. Na čo sa Herodes podrobne vypytoval mudrcov?
28. Na akom mieste Ján Krstiteľ vyzýval ľudí na pokánie?
29. Čím podľa Jána Krstiteľa bude krstiť Mesiáš?
30. Aké slová vyriekol hlas z neba nad Pánom Ježišom pri jeho krste?